

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

36

Vragen van het lid **Jasper van Dijk** (SP) aan de Staatssecretarissen van Volksgezondheid, Welzijn en Sport en van Sociale Zaken en Werkgelegenheid over *de toename van dakloosheid door de kostendelersnorm* (ingezonden 17 augustus 2020).

Antwoord van Staatssecretaris **Blokhuis** (Volksgezondheid, Welzijn en Sport), mede namens de Staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (ontvangen 18 september 2020).

Vraag 1

Wat is uw reactie op de artikelen van Argos over de toename van dakloosheid door de kostendelersnorm?^{1, 2, 3}

Antwoord 1

Deze signalen zijn ons bekend. We verwijzen hierbij naar de beantwoording van de Kamervragen gesteld door het lid Van Dijk (SP) (Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2019–2020, nr. 3841), waarin gesteld werd dat het oorzakelijk verband tussen de kostendelersnorm en dakloosheid evenwel niet is aangetoond. Uiteraard nemen wij deze signalen van gemeenten wel serieus, zie hiervoor ook de antwoorden op vraag 5, 6, 7, 8, 10 en 11. Met het onderzoek van Significant APE «bijstandsgerechtigden en belemmeringen bij mensen om woonruimte te delen» wordt ook de kostendelersnorm als mogelijke belemmering uitdrukkelijk meegenomen. Deze belemmeringen om woonruimte te delen kunnen mogelijk inzichten geven in de toename van dakloosheid. Met dit onderzoek wordt tevens invulling gegeven aan de motie Jaspers en Van Dijk (Kamerstuk 35 300 XV, nr. 54). Zoals aangegeven in de beantwoording van bovengenoemde Kamervragen kan de Staatssecretaris van SZW dit onderzoek met de kabinetsreactie mede namens mij in het najaar aan uw Kamer aanbieden.

¹ Argos, 8 augustus 2020, «Gemeenten kunnen aanwas daklozen «niet meer behappen»», <https://www.vpro.nl/argos/lees/nieuws/2020/gemeenten-kunnen-aanwas-daklozen-niet-meer-behappen.html>

² Argos, 21 juli 2020, «Ik werd te duur, dus ik werd op straat gegooid», <https://www.vpro.nl/argos/lees/nieuws/2020/ik-werd-te-duur-dus-ik-werd-op-straat-gegooid.html>

³ Verse Beton, 22 juli 2020, «Rotterdam wil af van wetgeving die jongeren het huis uit werkt», <https://versbeton.nl/2020/07/rotterdam-wil-af-van-wetgeving-die-jongeren-het-huis-uit-werkt/>

Vraag 2 en 3

Wat gaat u doen nu gemeenten de opvang van daklozen amper meer aan kunnen?

Wat is uw reactie op het gegeven dat steeds meer economisch zelfredzame mensen dakloos worden en dat dakloosheid volgens de gemeente Amsterdam tegenwoordig in de eerste plaats een huisvestingsprobleem is?

Antwoord 2 en 3

In juni 2020 heb ik samen met de Minister van BZK en de Staatssecretaris van SZW namens het Kabinet de brede aanpak van dakloosheid «Een (t)huis, een Toekomst» aan uw Kamer aangeboden (Kamerstuk 29 325, nr. 122). Deze aanpak is een aanvulling op de Meerjarenagenda Maatschappelijke Opvang en Beschermd Wonen en het Actieprogramma Dak- en Thuisloze Jongeren die de afgelopen jaren in gang zijn gezet. Met de brede aanpak is naast de reguliere middelen in de Wmo een financiële stimulans van € 200 miljoen beschikbaar (2020–2021) gesteld aan gemeenten voor de uitvoering van regionale plannen van aanpak, gericht op het terugdringen van dak- en thuisloosheid.

Het gaat inderdaad in belangrijke mate om een huisvestingsprobleem. Het realiseren van huisvesting speelt een cruciale rol in de aanpak. Om het aantal dak- en thuisloze mensen terug te kunnen dringen, is één van de centrale doelstellingen van dit plan om, uiterlijk eind 2021, 10.000 extra woonplekken met passende begeleiding te realiseren voor deze groep.

Dit voorjaar maakten Aedes, VNG en het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties bekend dat corporaties de komende vijf jaar 80.000 sociale huurwoningen met een huurprijs onder de eerste aftoppingsgrens bouwen, dankzij de vermindering van de verhuurdersheffing op nieuwbouw. In «Een (t)huis, een toekomst» staat dat elke gemeente hierover prestatieafspraken met de wooncorporaties moet maken. Het kabinet heeft een beroep gedaan op gemeenten om een deel van deze woningen met voorrang aan dak- en thuisloze mensen toe te wijzen. Met de tijdelijke stimulans huisvesting voor kwetsbare doelgroepen (50 miljoen euro) uit het doorbouwpakket wordt de bouw van woningen voor kwetsbare doelgroepen, waaronder dak- en thuisloze mensen, gestimuleerd.

Tenslotte is in verband met de COVID-19 crisis een aantal maatregelen genomen om te voorkomen dat als gevolg hiervan nóg meer mensen dak- en thuisloos worden. Zo zijn regelingen getroffen om financiële bestaanszekerheid voor een groot deel van de bevolking te behouden en met het «Gezamenlijk statement verhuurders over huisuitzettingen en tijdelijke huurcontracten tijdens de Coronacrisis» zijn huisuitzettingen voorkomen.

Vraag 4

Hoe gaat u de snel groeiende dakloosheid onder jongeren aanpakken?

Antwoord 4

Met het Actieprogramma Dak- en Thuisloze Jongeren beogen de Staatssecretaris van SZW en ik, samen met betrokken ministeries OCW, JenV en BZK een forse vermindering van het aantal dak- en thuisloze jongeren (18–27 jaar) te realiseren. In dit actieprogramma wordt met 14 pilotgemeenten (waar meer dan de helft van deze jongeren verblijft) hard gewerkt om voor eind 2021 een ambitieuze doelstelling te behalen. Er is nadrukkelijk aandacht voor het voorkomen van dakloosheid onder jongeren. Als een jongere toch dakloos raakt, wordt geregeld dat hij of zij niet langer dan drie maanden in de opvang verblijft, en zo snel als mogelijk een passende woonplek vindt met de juiste begeleiding op 5 essentiële leefgebieden: werken en/of leren, zorg en ondersteuning, financiën, sociaal netwerk, wonen. Streven is dat de succesvolle elementen uit de 14 pilots vervolgens landelijk worden uitgerold. In de voortgangsrapportage Maatschappelijke Opvang en Beschermd Wonen die in juni aan uw Kamer is verzonden (Kamerstuk 29 325, nr. 121), is een uitgebreide toelichting op de activiteiten en voortgang omschreven. Daarnaast moeten de maatregelen uit «Een (t)huis, een toekomst» ook bijdragen aan het voorkomen en terugdringen van het aantal dak- en thuisloze jongeren.

Vraag 5, 6, 7, 8, 10 en 11

Wat onderneemt u om dakloosheid door de kostendelersnorm te voorkomen, aangezien hulpverleners zien hoe de kostendelersnorm eraan bijdraagt dat jongvolwassenen zoals Eva dakloos raken?⁴

Onderschrijft u dat de «maatwerkoplossing» van SZW faalt, aangezien uit onderzoek van Argos (i.s.m. Vers Beton en OPEN Rotterdam) blijkt dat deze oplossing nauwelijks gebruikt wordt door gemeenten? Zo nee, waarom niet? Wat gaat u – gezien de urgentie van het probleem – op korte termijn doen om tot een oplossing te komen die wel effectief is?

Als u erkent dat de kostendelersnorm dakloosheid veroorzaakt, waarom houdt u deze dan in stand, aangezien u in het artikel als Staatssecretaris van VWS het probleem zegt te herkennen: «Ik hoor nogal wat jongeren die zeggen: Ik werd te duur, dus ik werd op straat gegooid?»

Bent u het eens met de gemeente Rotterdam die ervoor pleit om helemaal te stoppen met de kostendelersnorm voor mensen tot 27 jaar?

Gaat u voorzien in de mogelijkheid voor een collectieve uitzondering van de kostendelersnorm voor jongeren tot 27 jaar waarvan de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) aangeeft deze graag te krijgen?

Bent u bereid tegemoet te komen aan alle bezwaren door de kostendelersnorm af te schaffen?

Antwoord 5, 6, 7, 8, 10 en 11

De bijstand is het vangnet van de sociale zekerheid en is bedoeld om te kunnen voorzien in de noodzakelijke kosten van het bestaan. De reden voor het bestaan van de kostendelersnorm is dat schaalvoordelen ontstaan en mensen lagere woonkosten hebben, zodra meer personen in de woning wonen. Men kan deze woonkosten delen. Daarnaast wil het kabinet stapeling van bijstandsuitkeringen op één adres voorkomen om het draagvlak voor de sociale zekerheid te behouden en om het ontstaan van een armoedeval die met deze stapeling van bijstandsuitkeringen gepaard gaat tegen te gaan. Er lopen twee trajecten om de signalen over knelpunten die er zijn bij de kop te kunnen pakken. Ten eerste is er het bij de beantwoording van vraag 1 genoemde onderzoek «bijstandsgerechtigden en belemmeringen bij mensen om woonruimte te delen» dat door Significant APE wordt uitgevoerd. Ten tweede hebben de Staatssecretaris van SZW en ik subsidie verleend aan Divosa voor een project waarin gemeenten een handreiking wordt geboden op welke wijze zij binnen de kaders van de Participatiewet maatwerk kunnen bieden bij toepassing van de vierweken zoekperiode voor jongeren tot 27 jaar, de jongerennorm voor jongeren tot 21 jaar en de kostendelersnorm. In deze handreiking, die in september door Divosa aan de Tweede Kamer wordt verstuurd, wordt verhelderd hoe maatwerk voor (dreigend) dak- en thuisloze jongeren georganiseerd kan worden. Gemeenten mogen uitzonderingen maken in gevallen waar dat nodig is. Divosa zal op basis van de handreiking ook voorzien in communicatiemateriaal richting burgers om mogelijke misverstanden over de implicaties van de kostendelersnorm te voorkomen. Tevens gaan zij dit najaar uitvoerders binnen de 14 pilotgemeenten van het actieprogramma dak- en thuisloze jongeren door middel van kennissessies voorzien van handelingsperspectief met betrekking tot het organiseren van maatwerk.

Wij verwachten dit najaar op basis van de uitkomsten van deze twee trajecten een kabinetsreactie aan uw Kamer aan te bieden.

Vraag 9

Deelt u de mening van de Rotterdamse ambtenaren dat het toepassen van individuele uitzonderingen (c.q. maatwerk) willekeur oplevert?

Antwoord 9

De bedoeling van de decentralisaties is geweest om beter bij de behoeften van individuele burgers aan te sluiten door op casusniveau datgene in te kunnen zetten wat nodig is. Dit vraagt een andere manier van gemeentelijke dienstverlening dan voor 2015 het geval was. Indien een gemeente willekeur dan wel angst voor willekeur onder haar medewerkers bespeurt, dan is het

⁴ Argos, 21 juli 2020, «Ik werd te duur, dus ik werd op straat gegooid», <https://www.vpro.nl/argos/lees/nieuws/2020/ik-werd-te-duur-dus-ik-werd-op-straat-gegooid.html>

aan de gemeente hierop actie te ondernemen. Het is aan de gemeenteraad op het maatwerk toe te zien.